

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Negyedévre... 4 " "
 Helyben bőséges hordva:
 Egész évre... 30 kor.
 Negyedévre... 5 " "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 " "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kérésre visszaküldi
 vagy megőrzésére nem vállal költ.
 Előfizetések 6. hirtetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 4.

A közoktatás gyakorlati iránya.

(V. I.) Utóbbi időben nemzeti önállóságunkkal, gazdasági jólétünkkel kapcsolatban mindinkább előtérbe nyomul az iparfejlesztés és közgazdaság kérdése.

Darányinak legutóbb kibocsátott, a háziipar fejlesztését célzó rendelete sokkal fontosabb jelentőségű, mint a hogy az első pillanatra látszik. Ez a rendelet oda gravitál, hogy a kéziipart s ennek kapcsán a mezőgazdaságot szorosabb öszeköttetésbe kell hozni oktatásügyünkkel.

Utóbbi időkben bármennyire is sokat beszéltek, meg irtak a hazai ipar fejlesztésének fontosságáról, a némi aktív vagyonnal rendelkező tényezők idegenkednek azoktól a mozgalmaktól, a melyek gyárak alapítását, ipartelepek felállítását célozzák. Ennek oka az a tapasztalásból lesűrődő tudat, hogy az ilyen irányú befektetések az első pár évben semmit sem jövedelmeznek. De ha az elmélet az iskoláztatás keretében közgazdasági irányban is fejleszteni, mindenki belátja azt, hogy a befektetett tőkének pár évi szünetelése később busás kamatokat hajt.

Láthatjuk azt, hogy csak a lapok közgazdasági rovatát, (még kevésbé a gazdasági szaklapokat) a mi ugynevezett »tanult« elemünk figyelemre nem méltatja.

Persze, hiszen a közgazdasághoz nagyon keveset értenek, mert oly irányú intézményeinkkel, a melyek a közgazdaság tanítását célozzák, nem törődtek. Megelégedtek azzal, hogy a jogegyetemen ennek tanszéket állítottak, egy pár szakiskolát szerveztek, de nem mindenkinek sikerült ezeket hallgathatni, tanulni. Pedig a széleskörű, minden irányú tudáshoz feltétlenül szükséges egy kis nemzetgazdasági tudás is.

Közoktatásunk gyakorlati irányúvátételén nagyon sokat furtak-faragtak. Most már elérkeztünk oda, hogy a praktikus oktatás keretében a nemzetgazdaságtannak is helyet adjunk.

A népiskolákban történik is valami e téren, amint azt a viszonyok megengedik, de már a középiskolákban az ilyen intenzív irányban való intézkedésnek halvány nyomát sem találjuk.

A népiskolák reformált tanterve után most a középiskolák reformjával foglalkoznak. Es itt — föltétlenül be kellene ékelnünk a közgazdaságtant, mint rendes tárgyat. Ez a tárgy van olyan fontos, mint a verstan, vegytan, politikai földrajz és még egy pár, a melyek nagy részének az ifju az érettségi után hasznát aligha veszi.

A kivétel nem volna nehéz. A közgazdaságtant a történelemmel kapcsolatba kellene hozni; — az egyes korszakok végén szokásos kulturális fejlődésről szóló fejezetekbe nagyon be lehetne ékelni a

közgazdasági elméletek keletkezésének, fejlődésének és gazdasági viszonyok alakulásának a történetét is — és az irodalomtörténet csak nyerne értékében, ha a közdasági írók műveit, azok célját is tárgyalnák a jelenlegi tisztán szépirodalmi művek mellett.

Az itt szerzett általános gazdasági ismereteket telőznék be a szakiskolák vagy magasabb intézetek közgazdasági tanszékei.

A közoktatás ily módon való kiegészítése után két évtized múlva egészen más jelleget öltene a közgazdasági kérdések tárgyalása.

Az ilyen iskolákból kikerült, a népmilliók között élő a vezérlésre és fölvilágosításra hivatott papok, tanítók, jegyzők stb. képesek lennének a közvagyonosodás eszközeit és módozatait megismertetni, azok igénybevétele iránt a közérdeklődést felébreszteni és a nép megértene őket, mert az iskola minden fokon előkészítette a közgazdasági eszmék befogadását.

Ez volna az ideális állapot, amelyet említett módon szépen keresztül lehet és kell vinni.

Ma hogy állunk? Valljuk meg őszintén, hogy a szoroson vett gazdasági szakembereken kívül — »tanult« emberek legnagyobb része hallgat az ilyen irányú kérdések tárgyalásánál, vagy dobálóznak a merkantilizmus, agrarizmus, utilitarizmus hangzatos kifejezésével, anél-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az élet és halál mezeje.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

Két mező, két óriási kiterjedésű síkság terült el nem messze egymástól. Csak egy tiszta vízi folyó vont közöttük határt.

A folyó partjai mindkét oldalon lankásan emelkedtek felfelé. Egy helyütt a partok messze eltávolodtak egymástól, a folyó kiszélesedett és kicsiny, átlátszó vízü tó formájában gázlót alkotott.

A tiszta, kék víz fenekén látni lehetett az aranyfővényes talajt, melyben a vizek fölül kiemelkedő lóbuszok gyökereztek. Fent gyönyörű szép fehér és rózsaszínű virágokat hajtottak, melyek fölött tarka pillangók és kékes szárnyú szitakötők röpködtek. A partokon sötét levelű pálmák imbolygatták koronájukat, lombjuk között tarka tollazatu madarak énekeltek.

Itt, ahol a folyó kiszélesedett, itt lehetett átmenni az egyik mezőről a másikra.

Az egyik volt az élet, a másik a halál mezeje. Mindkettőt a legnagyobb ur, a mindenható Brahma alkotta és az élet mezejének őrzésével a jóságos Visnut, a halálával pedig a

bölcs Sivát bízta meg. Mikor átadta nekik a mezőket, így szólt hozzájuk.

— Uralkodjatok és kormányozzatok itt a legjobb belátástok szerint.

... A mezőn, melyet Brahma Visnúnak adott át, csakhamar felvirágozott az élet. A nap felkelt az égen és megint lement, volt éjszaka és nappal; a tenger hullámai megdagadtak, majd ismét visszahúzódtak; sötét felhők vonultak a vidék fölé, melyekből megtermékenyítő eső hullottak alá. Zöld gyepszőnyeg vonta be az eddig kietlen pusztát tájékat; felvirágozott az élet.

Hogy az emberek sokasodjanak és szaporodjanak, a jóságos Isten a világra hozta a szerelmet, amely azonfelül boldogságot is nyújtott az emberiségnek.

Mikor a jóságos Isten, Visnu mindezt megcselekedte, maga elé hívatta őt Brahma és így szólt hozzá:

— A földön már semmit sem tudsz csinálni, hogy alkotásod még tökéletesebb legyen. A halandók boldogsága, akiket te embereknek nevezél, teljes. Hagyd őket most magukra, fonják ők maguk tovább életük tonalát idegen segítség nélkül. Te gyere fel most ez égbe és pihend ki idefönt magadat.

Visnu engedett Brahma parancsának és továbbra az emberek maguk voltak kénytelenek sorsukról gondoskodni. Gondolkoznok kellett, hogy élhessenek. Jó gondolataikból származott az öröm, rossz gondolataikból a bánat, a fájdalom. Az emberek csodálkozva vették észre, hogy az élet nem áll folytonos örömből. Tapasztalniok kellett, hogy az élet fonalát, amelyet Brahma neki adott, két nemtő fonta, de egyiknek mosolygott az ajka, a másiknak könyek voltak a szemében.

Elmentek tehát az emberek Visnu trónjához és panaszkodni kezdtek:

— Oh uram, nehéz a bánatot és fájdalmat elviselni.

Az Isten megszánta az embereket és így válaszolt:

— Vigasztaljon hát meg benneteket a szerelmem.

Az emberek megnyugodva mentek el Visnu trónjától. A szerelmem tényleg oly nagy boldogságot nyújtott nekik, hogy a fájdalom semminképpen látszott mellette.

Akármi nagy volt is Visnu birodalma, idővel sem föld bogyói, sem a méhek méze, sem a fák gyümölcsei nem voltak elegendők, hogy a megszaportott emberiség belőlük meg-

Értesítés

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására, hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelő **katonai és polgári szabó-üzletet** nyitottam, hol is legkitünőbb bel- és külföldi szövetek dus választékát boe-ajtom a n. é közönség rendelkezésére pontos kiszolgálás, valamint szolid árak mellett.

Tisztelettel

Grünfelder János,

katonai és polgári szabó

Nagyvárad, Szent János-utca 2.

kül, hogy azok mélyreható jelentőségeik alapján véve ismernék.

Közgazdaságunk s ilyen intézményeink ma csak annyiban keltettek érdeklődést, amennyiben ilyen intézménytől valamely vidék, város vagy érdekelt csoport hasznót vár.

Oktatásunknak — minden fokon — ilyen gyakorlativá tétele közgazdasági tudásunk fejlesztését egyéni s nemzeti vagyonosodásunkat eredményezné.

A reformok jegyében. Fővárosi tudósítónk rendkívül érdekes részleteket közöl azokról a reformtervekről, amelyeken az egyes minisztériumok ez idétt lázasan dolgoznak. *Kossuth* tárcája keretében nagyjelentőségű ipari, kereskedelmi és közlekedési reformokat kontemplál.

Darányi a kisgazdák érdekeit karolja fel reformterveiben. A gazdasági munkás- és cselédpénztár reformját tervezi és az olcsó munkáslakások ügyét karolja fel. A pénzügyminiszter pénzügyi reformjavaslatokon dolgozat.

Az 1907. évre szóló állami költségvetés már teljesen elkészült s már október hó derekán a Ház elé lesz terjeszthető.

A közigazgatási reformkérdéseket *Andrássy* az ischli audiencián tisztázta és megnyerte ő Felsége hozzájárulását. *Andrássy* ezekkel a kérdésekkel már a válság idején sokat foglalkozott.

Kidolgozásuk most abból a szempontból történik, hogy az abszolutizmus tulkapásai ellen küzdött önkormányzatot a szerzett okulás alapján ellássa a leghasznosabb biztosítékokkal.

A közigazgatási bíróság hatásköreinek kiterjesztéséről szóló javaslat már kész, ugyancsak a közigazgatási tisztviselők nyugdíjtervezete. Hogy az államosítás gondolatát teljesen kirekeszszék a magyar közéletből, a lex Szaparyánát eltörlik.

A választó jog reformja és a gyülekezési és egyesülési jog kodifikációjának munkájából azonban még most az őszön alig fog valami a nyilvánosság elé kerülni.

A közigazgatási bíróság másodelnöke. Politikai körökben azt beszélik, hogy *Babó Mihály* halasi képviselőt a legközelebb a közigazgatási bíróság másodelnökévé fogják kinevezni *Látkóczy Imre* helyére, aki nyugalmába fog vonulni.

Abrányi Kornél miniszteri tanácsos, a miniszterelnökségi sajtóiroda vezetője mint fővárosi tudósítónk jelenti, ma Karlsbadba utazott.

Leleplezések a szerb ágyurendelés ügyében. Budapesti tudósítónk belgrádi távirati jelentések alapján szenzációs leleplezéseket közöl a Skoda-ágyuk ügyében. E szerint *Pasics* szerb kormányelnök a szkupcina elé hamis kimutatást terjesztett be. Állítják, hogy a miniszterelnök a *Schleider* féle francia ágyugyár igazgatójától egy 1.200.000 frankra szóló csekket kapott azzal az ígérettel, hogy mielőtt a szerb kormány az ágyukat nála megrendeli, azonnal kifizeti neki az összeget. A leleplező jelentések szerint *Pasics* kormányelnökön kívül még számos más magas állású állami tisztviselőt is megvesztegetett a *Schleider* gyár. E jelentések kapcsán arról is hírt adnak Belgrádból, hogy *Péter* szerb király romániai birtokát egy francia cég 2.600.000 frankért megvásárolta, sőt egy francia bank ez szeget már ki is fizette.

A nagyváradai kiállítás elrendezése.

— A kiállítás terve. —

Mozgalmas élet lesz az ősszel Nagyváradon, a Bihar megyei Gazdasági Egyesület által rendezendő mezőgazdasági kiállítás alkalmából.

A kiállítás, amelyre már a legtekintélyesebb uradalmak és gazdák jelentették be részvételüket, imponánsnak ígérkezik, már t. i. olyan értelemben, amint a vidéki hasonló kiállítások szoktak lenni.

A gazdasági egyesület épületén kívül több pavillonban lesznek elhelyezve a kiállított mezőgazdasági termények. A gazdasági gépek ré-

szére külön pavillon lesz építve, azonkívül külön pavillon építenek egyes uradalmak, mint pl. a püspökségi és káptalani uradalmak. A *Döry-szigeten* kívül, a körözs-felőli oldalon, a magánpavillonok mellett lesz a kertészeti kiállítás, amelynek jókora terület lesz fenntartva.

A keleti oldalon lesznek a vadak: nyulak stb. pavillonja, míg a kutháztelé eső tágasabb térségen a kiállított lovak, szarvasmarhák és juhok istállóit helyezik el.

A kiállítás központja a *Döry-sziget* lesz, amelyre a mostani bejáraton kívül a keleti oldalon még egy szélesebb hidat építenek.

A sziget közepén lesz a vendéglő, s ennek közelében a zenepavillon, árubódé, órház, esetleg cukrászda.

A terület rendezését már nagy erővel végzik, mert igen rövid az idő. A területet egyengetik, rendezik; rengeteg deszkát hordtak már össze, amelylyel a kiállítás területét bekerítik. Legközelebb hozzáfognak a pavillonok építéséhez.

A tó medrét mélyítik s az onnét kikerülő kavicscsal töltik fel a gödröket. A tóhoz egy be és egy kivezető csatornát készített a város, hogy állandóan élővízzel láthassa el a nagy tavat. Kár, hogy annyi nagy fát kivágott a város, holott azok egy részét bátran meghagyhatta volna, mert nem voltak utjában a kiállításnak.

A kiállítás rendező bizottsága tegnap beadványt intézett a városhoz, amelyhez mellékeli a kiállítás elrendezésének tervét, amely az előbbi megállapodáshoz képest némi változtatást mutat.

A terv szerint a *Döry-szigeten* az építkezések miatt egyes fákat és cserjéket kell kivágni. Kéri a terv jóváhagyását s megjelölését azoknak az értékesebb fáknak, melyeknek érintetlen hagyását szükségesnek tartja a város.

A *Döry-szigeten* vannak igen szép, óriási fák, kívánatos, hogy ezeket, ha csak lehet, meghagyják, mert ezen a kavics talajon úgy is nagyon nehezen nőnek a fák s évtizedek múlva sem tud a mérnöki hivatal árnyékos fákat nevelni.

élhessen. Az okosak tehát ki kezdték irtani az erdőket, megművelték a földeket, magokat vetettek el és a termést learatták.

Igy honosodott meg a munka a világon. Lassankint az egész emberiség kénytelen volt dolgozni és a munka lett az élet alapjává.

A munka azonban fárasztó volt és kimerítette az embereket. Megint elégedetlenség honolt a földön és újból sokan elmentek *Visnu* trónja elé. Letérdeltek az Isten előtt, kérést terjesztették ki kezüket feléje és könyörögtek:

— Oh, uram, a munka kifárasztott bennünket; testünk törekeny, nem bírjuk az örökös fáradságokat. Szeretnénk magunkat kinyugodni, de nem lehet, mert az élet folyton több munkát követel tőlünk.

Visnu az emberek kérésére így válaszolt: — A nagy *Brahma* azt mondta ugyan, hogy ezentul hagyjalak magatokra, egyet azonban mégis megteszek értetek. Adok nektek valamit, ami az életet egy időre megszakítja és nektek pihenést ad.

Visnu ekkor az álmodat adta az embereknek.

Az emberek örömmel fogadták az új ajándékot és sokáig meg voltak róla győződve, hogy az álom a legnagyobb dolog, melyet az Isten nekik adhatott.

Alvás közben a gondok és csalódások szertefoszlottak, az álom visszaadta a kifáradt erőit, az álom mint jetekegyanya felszabadította a fájdalom könnyeit és a feledés fátyolába bor-

totta mindenre. Az emberek dicsérték az álmodat és így szóltak:

— Az álom jobb, mint maga az élet.

Csak egygyel nem voltak megelégedve: hogy az álom nem örökké tartó, hogy az alvást mindig az ébredés, a munka, az új fáradtság és az új küzdelem követte.

Ez a gondolat annyira kizozta őket, hogy harmadszor is *Visnu* trónja elé járultak.

— Oh, uram, — szóltak ekkor, — te nagy és megbecsülhetetlen ajándékot adtál nekünk, de az csak rövid ideig tartó. Engedd meg, hogy az álom örök legyen.

Visnu összeráncolta homlokát. Bosszantotta, hogy az emberek mindig újabb dolgokat kívánnak. Haragosan szólt rájuk:

— Ezt már én nem adhatom meg nektek. Hanem menjetek át a folyó másik partjára, ott megtaláljátok, amit kerestek.

Az emberek követtek az istenség szavát és nagy csapatokban tódultak a kis tóhoz, hogy átnézzenek a másik partra, melyet eddig nem méltatták figyelmükre.

A csendes, tiszta víz, lóbuszvirágokkal benőtt tó másik partján terült el a halál mezeje. *Siva* birodalma.

Odaát nem kelt fel a nap és nem nyugodott le, nem volt nappal és éjszaka. Egyforma, lilaszín felhomály derengett az egész táj felett. Odaát a tárgyaknak nem volt árnyékuk, mert a lilaszín fény egyformán világította meg őket minden oldalról.

A vidék még sem volt kietlen. Homályo-

san völgyeket és halmokat lehetett megkülönböztetni, itt-ott facsoportok emelkedtek a fákra, a sziklákról felfutó növények lógtak le. Hanem sajátságos, — a fatörzsek, a folyondárok mind csaknem átlátszóak voltak, mintha csak valami légies anyagból lettek volna.

Az ephen virágoknak a hajnal rózsaszín, fénye játszódtott és minden oly csodálatos volt odaát. Az életben ismeretlen, tiszta, enyhe béke ölelt át mindent, álomban volt minden, álomban, melyből nem volt ébredés.

A tiszta, csodálatosan áttetsző levegőben szellő sem lengedezett, a virágok, a fák levelei teljesen mozdulatlanok voltak.

Az emberek, akik lármázva, zajongva gyűltek össze a vízparton, e mozdulatlan, lilaszínbe merült tájék láttára elcsendesedtek és suttogva szóltak egymáshoz:

— Milyen csend van odaát és ez a világosság milyen kellemes a szemnek...

— Odaát van a béke és az örökké tartó álom hazája.

Akik legjobban kifáradtak az élet küzdelmeiben így szóltak:

— Menjünk át és keressük meg az örök álmodat.

... És beléptek a folyó vizébe.

A víz egyszerre kettévált előttük, mintha csak utat akart volna nyitni nekik. A szokatlan látvány félelemmel töltötte el azokat, akik a parton maradtak. Aggódva kezdték szólítani, visszahívni azokat, akik a tulsó parton maradtak. Ezek azonban nem is tekintettek vissza. A csodálatos tájék bájai egészen megbabonáz-

A kamai választások

— A kereskedők jelölő értekezlete. —

A jövő vasárnap lesz a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara beltagjainak a választása.

Ahogy közeledik a választás ideje, mind erősebb mozgalom észlelhető úgy az iparosok, mint a kereskedők között a választásokra.

Az ipartestület által kiküldött jelölőbizottság megállapodásáról még nem lehet mit se tudni; míg a kereskedők különböző csoportok szerint gyülekeznek.

Tegnap délután a kiskereskedők és a magántisztviselők gyülekeztek; este pedig a kamara eddigi vezéregyénei és más tekintélyes kereskedők által összehívott értekezletet tartották meg a kereskedők.

Az értekezletről a következő tudósítást adjuk:

Tegnap este 8 órakor a Kereskedelmi Csarnokban tekintélyes számmal jöttek össze a kereskedők, kiskereskedők és a régi kamarai tagok.

Az elnök, Reismann Mór üdvözlö a megjelenteket, előadja, hogy a gyűlés célja egy jelölő-bizottság megalakítása. E jelölő-bizottságba csakis olyanokat óhajt felvételni, kik a kamara érdekeit szívükön viselve, azt meg is tudják védeni. Propozíciót tesz, hogy kiket választásznak be a jelölő-bizottságba.

Az elnök által tett előterjesztést a jelen voltak nem tették magukévá hanem több felszólalás után azt határozták, hogy a kamara beltagjai közt a kereskedelem minden része képviselve legyen. E határozatra egy ily irányú előterjesztést tett Láng József. Azonban az előterjesztést is kifogásolták az által, hogy hiányos, kéri azt kipótolni.

Rövid tanácskozás után végre megállapítva a következőket ajánlja az elnök a jelölő bizottságba felvételni. Schwart Antal, Aufricht Mór, Wallerstein Dániel, Salamon Benedek, Kiss Károly, Miheli Pál, Ullmann Sándor, Rosinger Jakab, Weintraub Mór, Jung Ferenc, Sonnenteld Adolf, Láng József, Stern Soma, Huszár Adolf, Weisz Mór, Reich Sándor, Weisz Gyula, Fényes Manó, Lakatos Jó-

ták őket. Könnyen és vidáman haladtak előre az örök álom, a megsemmisülés hazája felé.

A visszamaradottak pedig csodálkozva vették észre, hogy minél jobban közeledtek azok a tulsó parthoz, testük annál könnyedebb és átlátszóbb lett. Végül a napsugarak is áthatoltak testükön és egészen átjárta őket a halál országának lilaszínű fénye.

Mikor a másik partot elérték, a virágok között, a sziklák aljában nyugalomra hajtották fejüket. Szemük be volt hunyva, de arcukról leírhatatlan boldogság és béke tükröződött vissza. Olyannak látszott ez a boldogság, milyenhez hasonlót az élet országában még talán a szerelem sem nyújtott.

Az életben maradtok látták ezt és így szóltak egymáshoz:

— Siva birodalma szebb és jobb, mint a mi országunk.

Mind számosabban mentek át Siva birodalmába. A folyó gázlójánál csapatosan jöttek össze a vének, az életük delén álló férfiak, az asszonyok, anyák, akik gyermekeiket kezüknél fogva vezették, ifjak és lányok és ming örömmel mentek meghalni. Utánuk ismét ezekre, milliók jöttek, míg az élet mezeje egészen kiürült. Mikor ezt Visnu meglátta, nagyon megremült, Brahma ugyanis az élet megőrzését bizta rá. Megbánta a tanácsot, melyet haragjában adott az embereknek. De mert már segíteni a bajon nem tudott, a leghatalmasabb és legnagyobb, Brahma elé járult.

— Teremtő, — kiáltott fel Visnu, —

zsef, Kovács Akos, Hefli László, Róth Henrik, Beczkay Lajos, Wallerstein Dániel, Tolnay Miksa és Schwartz Izidor, Lőrincz Henrik.

A fentieket egyhangulag elfogadta a közgyűlés. A meghozott határozat után az elnök az ülést berekesztette és kéri a megjelenteket hogy holnap este fél kilenc órakor jelenjenek meg a Csarnokban, hol az alakulást fogják megejteni.

Mozgalom a képzőművészetekért.

Alig van vidéki város hazánknak, mely Nagyváradnál alkalmasabb volna, hogy a képzőművészetek vidéki központjává nője ki magát. Történetek ugyan ez irányban kísérletek a múltban, de a kezdet nehézségein rendszerint megakadt minden törekvés. Emlékezzünk csak vissza, hányszor sürgette legkivált a helyi sajtó, hogy kulturpalotát építtessen a város, mert elég szegényünk, hogy ily nagy forgalmu vidéki gócpontban, aminő Nagyvárad, melynek lakossága intenzív kulturális életre szinte disponálva van, még kulturpalota sincs. A sajtó szava azonban a pusztába kiáltó szava maradt. A közélet mozgalmái eltereltek minden figyelmet erről a kérdéstről és a korábban hangos szó elcsitult, a sürgető kívánság visszavonult a szív rejtekébe »pidum desiderium« nak.

»A leányzó azonban nem halt meg, csak alszik.« Örömmel jelezzük, hogy újabban e nagy horderejű kulturkérdés kezd ismét aktuális lenni, s foglalkoztatni fogja városunk közvéleményét. Kívánjuk, hogy sikerrel.

Nem kevesebbről van szó ez idő szerint, mint egy képzőművészeti társaság alakításáról, mely hivatva volna rendszeres és intenzív tevékenységgel városunk közönségének művészi igényeit kielégíteni.

Ez a törekvés annál inkább üdvözlésre méltó, mert magában hordja a kultura decentralizációjának felette üdvös gondolatát.

A fővárosnak az a természete, hogy minden kulturális értéket felszív. E felszívó természete aztán megbénít minden kulturális mozgalmat a vidéken.

A mai helyzet azonban inkább kedvez a vidék művészi törekvéseinek. A vidék nagyobb központi városainak fokozódó közgazdasági önállósága és kevesebb függése a fővárostól oly viszonyokat engedett kifejlődésre, amelyekre több bátorsággal építhet. Ezt a körülményt hálás dolog most kiaknázni. Nagyváradot pedig társadalmi gazdagsága, tevése, intenzív társa-

mentsd meg az életet! Lásd, te oly széppé és csalogatóvá tetted a halál mezejét, hogy mind elhagyják az én országomat.

— Senki sem maradt az élet mezején? — kérdezte Brahma.

— Csak egy ifju és egy leány, óh uram, akik oly végtelenül szeretik egymást, hogy készek voltak lemondani az örökké tartó boldogságról, csak hogy egymást mindig láthassák.

— Mit akarsz tehát? — Tegyed meg, óh uram, hogy kevésbbé legyen vonzó és csábító a halál országa, mert különben ezek is követni fogják a többieket, ha szerelmük tavasza elmúlik.

Brahma egy ideig gondolkodott, azután tagadólag válaszolt:

— Nem, ezt nem teszem meg. Nem fosztom meg a halál országát szépségétől, hanem mást teszek, hogy az életet megmentsem. Elrendelem, hogy minden embernek át kell ezentul mennie a folyón, de ne tegyék azt örömmel és maguk akaratából.

Igy szólt Brahma és a sötétségből átláthatatlan fátyolt szőtt. Azután két borzasztó lényt teremtett, a Fájdalmat és Szenvedést és megparancsolta nekik, hogy a fátyolt a folyó gázlója felett függesszék fel.

Azóta az élet ismét felvirágozott a Visnu birodalmában, mert ámbár a halál mezeje épp oly világos, csöndes és békés, mint azelőtt, de az emberek már félnek az uttól, mely odavezet.

dalmi élete, az itt lakó intelligens elem tekintélye és belső értéke egyenesen praedestinálja e téren a kezdeményezésre, sőt a vezetésre. Hozzájárul ehhez a szerencsés körülmény, hogy ez idő szerint városunkban él és dolgozik a modern művészi iskola egy tehetséges tanítványa, aki meleg érdeklődést tanúsít ily irányú mozgalom iránt és művészi tudását, képességeit, munka erejét szívesen bocsátja a nemes cél rendelkezésére. Az ő egyénisége, agilitása, művészi becsvágya és széleskörű ismerettsége, melyet a fővárostól távol szétszórtan dolgozó hazai képzőművészekkel fentart, kezkeskedik a mozgalom sikeréért.

Erre volt tekintettel a mozgalom kezdeményezője, Radó Ignác dr is, amikor az eszmét pártfogásába vette és megígérte, hogy a siker érdekében minden tehetségét latba vetve városunk vezető egyéniségeit a mozgalomnak megnyeri és egyelőre a képzőművészeti társaságot megalakítja.

E társaság aztán a művészi szakba vágó felolvasások tartásával, tárlatok rendezésével a vidéken szétszórtan élő művészeket városunkba toborozná és hatatosan támogatna itt egy művész kolónia megalakulását.

E törekvések távlatába esik bele a kulturpalota létesítésének eszméje Váradon. Hogy ennek megvalósítása mily fontos, azt felesleges magyarázni annak, aki tudja, hogy hányszor volt ez Váradon hangos kívánság.

Mi a magunk részéről örömmel üdvözljük e nemes törekvést és szívünkön fekszik hamaros megvalósítása. p.

Az orosz forrongás.

Finnsországban a nyugalom helyreállt. A vörös gárda felosztását tervezik és a rend érdekében nyilván végre is hajtják.

Annál zavarosabb a helyzet képe Oroszországban. Sveaborgban és Kronstadtban a legnagyobb szigorúsággal bánnak el a zendülőkkel. Sorra kivégzik őket. Tekintettel a hadi állapotra, rajta nem lehet megütközni. Evvel szemben annál fenyegetőbben terjed az általános sztrájk Péterváron, mely az amugy is nagymérvű felfordulást csak fokozni fogja. Sőt egy londoni távirat szerint a hadsereg általános felkelés küszöbén áll s az általános sztrájk csupán ennek volna előjátéka.

A helyzet mindenestre rendkívül éles. Mindazonáltal aligha sikerül a forradalmárok törekvése. A cártól nagyobb engedményeket bajosan csikarnak ki agresszív magatartásokkal, egy esetleges szociáldemokrata köztársaság létesítése pedig Oroszországban képtelenség, hacsak az eddigi cári uralom helyébe egy még veszedelmesebb zsarnokságot ültetni nem akarnak.

Távirataink:

Általános felkelés küszöbén.

London, aug. 4. Pétervárról jelentik: Beavatott körökből jelentik, hogy az egész hadsereg általános felkelés küszöbén áll. A gassanszki parton levő katonai raktárt tegnap ismeretlen tettesek föltörték és kirabolták. Az őrség eltűnt, a rablók több száz tegyvert elvittek.

A revali zendülés.

Pétervár, aug. 4. A tengerészeti parancsnoksághoz a Pamjat Aszova cirkálón kiűtött zendülésről most a következő részleteket jelentik:

Az e hó 1-éről 3-ára virradó éjjel Maszurov kapitány egy ismsretlen matrót talált a földézetten elrejtve. A megindított vizsgálatok kiderítették, hogy az illető matrórúhába öltözött agitátor.

Ugyanekkor két lövés dördült el, amely Zborovszkit találta. Rinszki Korzakov kapitány a parancsnokot és a tiszteket sietett felkelteni,

akik azonban fegyverüket závarzat nélkül találták. Ugyanekkor az elektromos vitágítás is kialudt.

A tisztek a fedélzetre siettek, ahol lövésekkel fogadták őket. A parancsnokot mellbelőtték és két hadnagyot is megsebesítettek. A tisztek látva a nyílt zendülést, bárkán igyekeztek partraérni. A zendülők azonban erős sortűzet adtak a bárkára, amely egy golyótól találva léket kapott. Két tiszt súlyosan megsebesült. A többiek partrausztak, ahol az őket üldöző zendülők elől egy erdőbe menekültek. A zendülők ezután lövöldözni kezdték a hajókat kísérő kis hadihajókat, amelyeknek lényegesen nem csatlakozott hozzájuk.

A vörös gárda feloszlata.

Helsingfors, aug. 4. A táviró és vasúti forgalom rendesen bonyolítottatik le. A hatóságok oda törekszenek, hogy a rendet helyreállítsák. A város képe sokkal nyugodtabb. A szenátus ma este ülésre gyűlt össze, hogy a vörös gárda feloszlata tárgyában tanácskozzék.

Kronstadt.

Pétervárról jelentik, hogy Kronstadtban sokan meghaltak és megsebesültek. Jelenleg borzalmas kivégzések folynak, miután Pétervárról szigorú parancs érkezett, hogy valamennyi zendülőt kegyelem nélkül meg kell ölni.

Magdeburgból táviratozzák, hogy Kronstadtban nyílt polgárháború dühög.

Peltava.

Peltavából jelentik, hogy a katonák megtagadták az engedelmséget és különös követeléseket támasztottak. Azzal fenyegetőznek, ha követeléseiket nem teljesítik, bombázni fogják a várost.

Betiltott napilap.

Pétervár, aug. 4. Tekintettel a politikai jelen helyzetre, a prefektus elhatározta, hogy betiltja a Rjecsnek, az alkotmányos demokraták lapjának megjelenését.

Terjed a sztrájk.

Pétervárról táviratozzák, hogy a sztrájk óriási mértéket ölt. A munkások minden kategóriája csatlakozik a sztrájkolókhöz. Kedden a posta és táviró alkalmazottak is sztrájkolni fognak.

A sveaborgi lázadók kivégzése.

London, aug. 4. A sveaborgi lázadó katonákat a bíróság halálra ítélte. Az ítéletet már végre is hajtották.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek* hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **A pápa új encyklikája.** Szentséges Atyánk, X. Pius pápa, július 28-án szentzáción tartalmu encyklikát intézett az olasz főpapokhoz. Az encyklika szövege különösen a fiatal papok közt észlelt mértéktelen és erős függetlenségi törekvéseket. Az encyklika többi közt azt mondja, hogy a papok nagyon rákaptak a politikai és társadalmi akciókban való közreműködésre. Sőt ezt a szellemet már a szemináriumokban szivják magukba. Nem ritka jelenség, hogy profán témákat a szószéken és templomban tesznek szóvá, ahol pedig csak a dogmáknak van helyük. Az

encyklika tehát eltiltja, hogy a szemináriumokban a papnövendékek újságot olvassanak és utasítja az olasz főpapokat, hogy ahol ilyen világos hajlamokkal találkoznak, tiltsák ki arról a helyről az ilyen világias szellemű papokat. Az új encyklika óriási hatást keltett Olaszországban, mert tartalma nyílt ellenkezésben áll avval a modern lélekkel, melyek a pápa velencei pátriárka korában mutatott.

* **Megtagadta a miniszter.** Földes, Báránd, Püspökladány, Nádudvar és Berettyóújfalú lakossága küldöttségileg járult a kereskedelmi miniszterhez, mely alkalommal kérelmet nyújtottak be, hogy a fent említett helységek közt levő utvonalat az állam építtesse fel a saját terhére. A kereskedelmi miniszter most intézkedett e kérelemre és arról a vármegye törvényhatóságát is értesítette. A miniszter a kérelmet nem találta teljesíthetőnek, mivel az állam csakis a törvényhatósági közutak kiépítését teljesítheti. E határozatában engedélyezi, hogy azt a vármegye törvényhatósága építtesse fel, még pedig oly formán, hogy az utépítési költségeit az érdekelt Hajdúvármegye is viselje.

* **Ifj. Rimanóczy Kálmán és a horvátok.** Mi is hírt adtunk arról az örömről és megelégedésről, amelylyel a politikai rendszer-változást Horvátországban, különösen a tengerpart lakossága fogadta. Az ezzel kapcsolatos ünneplés pikáns mozzanatáról értesít most fővárosi tudósítónk.

Cirkvenicában a Miramare-szállodában Rimanóczy műépítész, a szálloda tulajdonosa, fényes lakomát rendezett, amelyen Kunc Gusztáv budapesti kereskedő, az alkotmányos rendszer egyik kiváló embere Klucsecs járási főnököt, Hódy Gyula képviselőt és a horvát hölgyeket köszöntötte fel. Pap Zoltán képviselő a horvátok hazafiságát méltatta, Klucsecs járásfőnök a magyar-horvát testvériség állandóságát éltette, Matiss városbíró pedig a jelenlevő magyar hölgyekre mondott felköszöntőt. A fényesen sikerült lakoma alatt a zágrábi honvédeknek magyar és horvát dalokat játszott.

Szerencse, hogy Cirkvenica olyan messze van Nagyváradtól, így még elhihetik ott, hogy ifj. Rimanóczyék csakugyan lelkes alkotmányvédők hazafiak. Kár, hogy itthon ezt nem tudják. Sőt azt tudják róluk, hogy az új rendszertől legalább száz mértföldre esnek. Vagy talán a horvát magyar barátság hatása alatt megtértek volna? Ennek igazán örvendeneink.

* **Diszes esküvő.** Nagy Kálmán nyiregyházi gyógyszerész tegnap tartotta esküvőjét özv. Heringk Sándorné leányával, Erzsikével.

* **Hogy áll a vágóhídi jégkamara.** A legutóbbi városi közgyűlésen interpellálták a gazdasági tanácsost, hogy miért nem gondoskodott annak idején a vágóhídi jégverem megtöltéséről s most nincs a jégkamarában jég. Az adott választ nem vették tudomásul s így a csütörtöki közgyűlésen tárgyalásra kerül a kérdés. A tanács válasza az lesz az interpelláció tárgyában, hogy a vágóhídi jégkamrát a múlt télen is éppen úgy megtöltötték mint más évben s jelenleg is annyi jég van még, mint más évben ilyenkor. Ez időszertint még mintegy 200 köbméter jég van készletben, tehát nem felel meg az igazságnak, hogy üres a jégkamara. Mulasztás tehát nem terheli a gazdasági tanácsnokot.

* **A kamarai székház építése.** A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara székházának építésével az építés felügyeletére kiküldött bizottság Rendes Vilmos nagyváradai építész bizta meg. A pályázatnál Rendes Vilmos ajánlata volt a legelőnyösebb, amennyiben az egy emeletes székház teljes felépítését 120,000 korona általánosszegért vállalta el. Az üpület a jövő év május 1-re készül el.

* **Városi közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága csütörtökön, augusztus 9-én tartja augusztusi közgyűlését. Szürke, csendes tanácskozásra van kilátás, mert a napirendre tűzött ügyek majdnem mind jelentéktelen fontosságúak. Szerződések, szabadság iránti kérvények. A tanács, mint állandó választmány tegnap foglalkozott a kitűzött ügyekkel. Ha csak az interpellációk nem nyújtják ki a gyűlést, 5 óra felé hűvösebb tanyát kereshetnek azok a kevés városatyák, akik jelen lesznek.

* **Szállingóznak haza.** Dr. Döri Ferenc fogorvos nyaralásából hazaérkezett s a közönség rendelkezésére áll.

* **Az Andrássy szobor leleplezése.** Zala György hatalmas alkotásának, gróf Andrássy Gyula Magyarország egykori miniszterelnöke és a monarchia külügyminisztere lovaszobrának utolsó része, a király megkoronáztatását ábrázoló dombormű néhány nap múlva kikerül az ércöntődeből s azt nyomban beleillesztik a talapzatba. A szobor leleplezése végleges megállapodás szerint a képviselőház nyári szünete után, október hó második felében lesz s arra eljön királyunk is, sőt minden valószínűség szerint a német császár is részt vesz a leleplezésen. Mindazok az államok pedig, amelyek résztvettek a berlini szerződésben elküldik képviselőiket.

* **Postakocsi a villamos előtt.** Tegnap majdnem gazdagodott egy gyászos eset a villamos szerencsétlenségek krónikája. A Kossuth-utcából kanyarodott be a 2. sz. villamos kocsi a kishíd felé, mikor a Janky-háznál a szegleten szembe jött vele egy gyűjtő postakocsi. Idegborzongató volt a látvány, a katasztrófa kikerülhetetlennek látszott, mikor a végső pillanatban a postakocsi télrerántotta lovát és felhajtott közvetlen a kirakatok elé a járdára. Persze idő nem volt a járókelők figyelmeztetésére s így a kocsi rudja elütött egy hetivásáros idős nőt, ki azonban súlyosabb sérülést nem szenvedett. A villamos azonban kívül leütötte a postakocsi-íról a csomagokat, melyek az utra estek. Ezen kisebb baleset árán szabadult meg városunk közönsége egy újabb véres drámától. Egy ilyen vezedelmes pontra kötelessége volna a villamosnak egy embert állitania jelzőszáslóval, vagy rendőrszemet rendeltetni oda.

* **Az 1906 évi ujoncozás.** A honvédelmi miniszter tegnap minden törvényhatósághoz rendeletet intézett az 1906. évi ujoncozásra vonatkozólag. Az 1906. évi sorozást, mivel az 1905. évi fősorozástól nem nagy idő választja el, és mivel a bekövetkezendő ujoncozás idője nagyon rövid, a már most készenlevő 1905. évi utazási és működési tervek megállapítása alapján fogják megtartani. A fősorozás 1906. évi október 10-től november 30-ig lesz megtartva. A honvédelmi miniszter jelenleg is tekintettel van az ünnepekre és vasár-, valamint ünnepnapokon a sorozást nem engedte meg. E rendelet után tehát az alig lecsendesült ország fiatalsága ismét mérték alá fog állani. Jelenleg az 1885. évben született ifjak kerülnek sor alá. Az októberben megtartandó sorozástól többet remélnek, mint a lezajlott 3 évi összesített sorozásból nyertek.

* **Villamos baleset.** Még alig kezdődött meg a teherforgalom lebonyolítása a villamos motorok által, már is baleset fordult elő. Nem ember sérült meg, hanem az egyik motor. Készen fordulónál, hol a védjelző van a vontató motor nekiment egy teherszállító vasuti kocsinak. Nagyobb kár nem esett, csupán a motor fedélzete puffadt fel a nagy össztömeg következtében.

* **Járvány.** A belnyesi főszolgabíró tegnap jelentést tett az alispánnak, hogy já-

rásához tartozó Mézes község területén kanyaró járvány lépett fel. A község területén a legmesszebb menő óvintézkedéseket tette meg a főszolgabíró a járvány terjedésének megakadályozása végett.

* Dr Notter Antal balesete. Megrendítő és messze körökben a legmélyebb részvétet keltő baleset érte a Szent István-Társulat érdemes és fáradhatatlan titkárát, dr Notter Antalt fiatal feleségével. Mint fővárosi tudósítónk jelenti, Notter Antal és felesége a Baross-utca 7-ik szám előtt mentek, ahol a vadul száguldó villamos mindkettőjüket elütötte. A mentők azonnal bevitték őket a Récsey-féle klinikára, ahol gondos ápolás alá vették. Szerencsére a sebesüléseik nem életveszélyesek.

* Halálozás. Selányi Péterné sz. Kovács Erzsébet, élete 58-ik évében pénteken, aug. 3-án délután elhunyt. Temetése ma, vasárnap délután 4 órakor lesz a körözs-utcai gyászházban.

* Telefonhálózati mizériák. A modern technika vívmánya a telefon is, mely az emberiségnek megfizethetetlen szolgálatot tesz, a napjainkban előforduló ügyek gyors lebonyolítása által. E gyorsaság, mely tulajdonképeni hivatása a telefonnak, igen sokszor felmondja a szolgálatot. Különösen az oly vidéken, hol csupán egy telefonhuzal van éppen nem kielégítő a távbeszélő gyorsasága. Több oldalról érkeznek panaszok, hogy a telefon nem megfelelő. Így legutóbb az élesdi főszolgabíró tett panaszt az alispánnak, hogy a legtöbb esetben nem tudja igénybe venni a telefont, mert míg megkaphatja az összekapcsolást fél, sőt egy teljes óra is beletelik. E bajnak egyedüli oka az, hogy Élesd felé csupán egy távbeszélő huzal van hivatva a forgalom lebonyolítására. Ez az egy huzal túlságosan meg van terhelve, különösen a mezőtelegdi állomás által. Mezőtelegnek ugyiszólván külön huzalra van szüksége, mivel ott a gyártelepek óriási forgalma azt megkívánja. Ezek miatt a távolabb eső állomások csak nagy ritkán vehetik igénybe a telefont. Az élesdi főszolgabíró panaszában kéri, hogy az alispán hasson oda, miszerint a jelenlegi huzal mellé még egy másik huzal létesíttessék, mivel a jelenlegi állapotok mellett a közügyek gyors elintézése igen sok esetben mulasztást szenved.

* A fővárosi malommunkások sztrájkja. A fővárosi malommunkásoknak régóta huzódó sztrájkja tegnap délután békés fordulatot vett. A munkások kérvényt nyújtottak be a malmok központi igazgatóságához, amelyben kijelentik, hogy 3 hónapra lemondanak a vasárnapi munkaszünetre vonatkozólag támasztott követelésükről, ha a munkaadók kötelező ígéretet tesznek, hogy 3 hó elteltével a vasárnapi munkaszünetet megadják. — Elálltak továbbá a munkabér 20% javításától, ha a munkaadók ez időszerint 10—15%-os munkabérvajutást adnak. A munkaadók még nem válaszoltak a munkások ez újabb előterjesztéseire, de alapos a kilátás, hogy az egyezés létrejön s így a malom munkások már hétfőn reggel munkába állhatnak.

* A terek locsolása. A lövész-egylet Rhédey-kerti feügyelő bizottsága sürgős beadványt intézett tegnap Nagyvárad város tanácsához, amelyben panaszolja, hogy az összes városi területeken a szőnyegágyak és ültetvények rendszeres locsolását július 31. óta nem eszközölhetik, mert a vízvezetékekkel való locsolást eltiltották. Így a parkokat és fákat fenntartani nem lehet s a növényzet elpusztul. Jól ismerik az okot, amiért a vízvezetékét védi a város s ezért csak arra kéri a városi tanácsot, hogy reggel és este mérsékeltén locsolhasanak, a bokrokat pedig legalább hetenkint egyszer megöntözhessék. Ha ez sem engedhető meg, legalább azt kéri a kerti feügyelő bizottság, hogy naponként reggel és délután, a

kertész és a városgazda által megállapított időben a város egy löfogatot és egy vizes hordót bocsásson a kertész rendelkezésére. A locsoláshoz szükséges kisegítő személyzetről a feügyelőség gondoskodik. Ilyen módon akarják a közterek virágágyait locsolni. A kérelem sürgős elintézését kerik, mert az óriási hőség pár nap alatt helyrehozhatatlan károkat okozhat. — Ezzel kapcsolatban lehetetlen, hogy megütközésünknek kifejezést ne adjunk azon éhhetetlen vagy inkább csökönyös eljárás felett, melylyel a locsolás kérdését a városházán kezelik. Mert a locsolást kényelmesen nem teljesíthetik a vízvezetékéből, tehát az utcák, parkok portengerben usznak s a növényzet kivész, pedig egy folyó vonul keresztül a városon. Miért nem használják fel a Körözs vizét locsolási célokra, úgy, mint mikor még nem volt vízvezeték. Vagy talán a város lovai nem bírnák felvontatni a hordót a Körözsből. Akkor kár érettük a Muraközre menni. Vagy a lábaik elromlanak. Hát a huszár lovakat nem fürösztik a Körözsből, pedig azokra még jobban vigyáznak. Ha egy idegen látja, hogy mily portengerben uszik a város, mikor egy bővizű folyó szeli át, elindul keresni a városi tanács bölcsességét. Mit teygen akkor Debrecen, amely nem bir kincset érő folyóvízzel. Végre is a város nem csak parádénak tartja a lovait. Tessék azokat a szükséghez képest kihasználni, mert csak így láthat ellenértéket a törvényhatóság azért a rengeteg kiadásért, amibe a városi fogatok kerülnek. Nagyvárad nem elég gazdag ahhoz, hogy parádézásra sok-sok ezreket fizessen.

* A 13 éves haramja. Városunk apró gyerkőcei egy külön társadalmi réteget alkotnak, melyben nincs fegyelem s amelyben a legveszedelmesebb bajok csirái fogamzanak. Oly gyermekeket értünk kiknek szülei a gyermek nevelésre éppen semmit vagy nagyon keveset adnak. Az ilyen minden felügyelet nélküli gyermekekből lesz később a börtöntöltelék, kikkel a hatóságoknak örökösen dolguk akad ilyen közveszélyes gyermek városunkban Ujvárosi László. Tizenhárom éves a fiú és máris életének felét a rendőrségi cellákban töltötte. Ezelőtt mintegy 6 évvel, tehát 7 éves korában, korát bámulatosan felülmúló gazemberségeket követett el. Akkor a hegyek haramjának ismerék a vincellérek és a szőlőtulajdonosok. Rendszeres bandája volt, melyben 8—10—13 éves csirkefogók voltak, kiknek vezére a 7 éves Ujvárosi László volt. Így szervezkedve járták be a nagyvárad szőlőnegy ket és a pajtákát feltörve mindent elvittek, ami elvihető volt. Tervszerűen jártak el mindenütt, míg végre egy helyen rajtavesztettek. A rendőrség elfogta őket. Ujvárosit és egy másik társát be is zárták, azonban vallani egyik sem akart. Csak a rendőrségi furtang tudta cselekedeteit felderíteni. Ez a sipis banda igen sokszor félrevezette már a nyomozó rendőrséget. Betörést, lopást követtek el valahol, a rendőrség nyomozott a legmefeszítettebb energiával és minden eredmény nélkül. Természetes a nyomozati eljárás mindig más irányba tereiődött és távolról sem gondolta senki, hogy 8—10—13 éves gyermekek követik el azokat. Csak a véletlen szolgáltatja a rendőrség kezébe a gyermekekből álló bandát. Ez az Ujvárosi László tegnap ismét a rendőrségi börtönbe került. Most a berettyószentmártoni csendőrség fogta el betöréses lopás miatt és hozta Váradra. Itt természetesen nem itélik el, mert még nagyon fiatal, hanem fényes jövőt jósolnak neki. Ugyanis Savanyu Józsi emlegetik elődjének. A gyermek jó (?) családból származik, egy piaci kofa gyermeke. A kofa nem sokat törődik a fiúval, ő neki a zöldség az első. A gyermeke pedig az alatt, míg ő a piacon árulja a portékáit, addig a legelső gazemberek közé jut, kinek arcképét a rendőrség rájárában üveg alatt őrizi. Igen helyes volna, ha azt a fényes jövőt, melyet jósolnak a fiúnak a rendőrség megakadályozná az által, hogy mint máris közveszélyes egyént a javítóintézetbe juttatná mert így tényleg a legelső gazember lesz belőle. De Ujvárosi László csak egy azok közül, kik ellepik a várost és vagyonbiztonságunkat veszélyeztetik. Sokan, nagyon

sokan vannak még áldozatok az emberiség ferdeségeinek, kikről magának az államnak kellene gondoskodni, hogy jó utra térjenek.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

— Három közlemény. —

I.

Keresztény szempontok a pedagógiában.

(Dr H. L.) Valahogy úgy vagyunk az iskolai értesítőkkel a tanév végén, mint a letarolt gabnaföldekkel, amiken az aratás nyomán sűrű sorokban fekszenek végig a kévékből rakott kereszttek.

Minden tábla kiad bizonyos mennyiségű keresztet, anélkül nincsen. Hiszen, ahol szántás is volt, magvetés is volt, eső is járt, ott valamilyen aratásnak is kell lenni. Csak hogy aratás és aratás közt különbség van ám. Más a kereszt az egyik táblán, a másikon. Más a szalma, más a szem, más lesz a lisztje is és más lesz a kenyere is egyiknek, mint a másinak. Hogy miért? Ej, ki tudná azt megmondani. Talán a föld teszi, talán a megmunkálás, talán a vetőmag, sokszor a körülmények s közöttük kivált az időjárás, de talán mindegyüttvéve, meg még rajtakívül is sok más az oka a különbözőségnek.

Szakasztott ilyen a helyzet az iskolai programokkal is. Azok a különféle formájú, színű, vastagságú könyvünk olyanok, mint a termőföld táblái. Egyik feketébb, a másik vöröses, a harmadik fakó. Van amelyik porhanyó s omlós, mint a finom tészta, van a melyik szikes, érdes, van, amelyik agyagos. Így az értesítők is, a maguk vastagabb, vékonyabb füzeteivel, amelyeknek papírtábláin kévékként, kereszttekként terülnek el az iskolai év adatai, eredményei. Az események, a nevek s a számok. Ez utóbbiak sorában főként a kalkulások meg a statisztika.

Nos és ezek a kalászkok, kévék s a bennük rejlő gabonaszemek itt is földenként, holdankint, értesítőnként, intézetenként mások. Hogy milyenek abban az egy-két értesítőben, amelyet beküldöttek hozzánk, alábbiakban igyekszünk bemutatni a keresztény paedagógia világánál.

Fölmerül itt a kérdés, vannak-e, lehetnek-e még egyáltalán keresztény szempontok a nevelőoktatás terén. A zsidók, szabadkőművesek, radikálisok azt mondják az ilyen nézőpontoknak ma már nincs helyük. Osdiak, idejüket multák, utját állják a kulturális haladásnak s a materiális boldogulásnak. És így tovább. Minél nagyobb képpel, minél artikulátlanabb hangon, minél több készültséggel és minél kevesebb igazságérzettel.

A hajszában az a legjellegzetesebb, hogy a keresztény iskolai nevelés ellen azok debachálnak rendszerint legizléstelenebbül, akiknek először a kereszténységről, másodsor a nevelésről, sőt harmadsor és nem ritkán még az iskoláról is ugyancsak kevés a fogalmuk. Hanem persze, az már benne van a kor szellemében — ami ellen szintén küzd a keresztény iskolai nevelés — hogy minél kevesebbet ért valaki valamihez, annál többet és annál vakmerőbben beszél róla.

Ugyan mutassák meg nekünk, mi jót köszönhet ez a keresztény Magyarország a liberális nevelésnek, a szabadkőműves szellem katedráinak?

Talán bizony a diákönnyilkosságokat meg kell köszönni a társadalomnak, vagy még inkább a szülőknek? Talán bizony a szociáldemokrata egyetemi ifjakban gyönyörűség telik valakinek?

Talán bizony azért tart fenn ez az ország drága pénzen iskolákat hogy anarchistákat — képezzenek, mint az orosz iskolák?

Különös csodabogarakat zagyválnak össze ilyenkor a szabadkőműves iskolai nevelés hívei; az értesítők ismertetése közben. Kezdi azon,

hogy mirevaló az értesítőben a nyilvános érdem-
osztályozás. Persze az ilyesmi megszegyenítő a
hanyagokra. És hát ez az önérték sérelmére
esik. Hm, hm. Furcsa csakugyan a felekezeti-
len gyöngédség. Vajon nincs-e igaza a ke-
resztény pedagógiának, amikor a felelősség
tudatát oltja be, neveli a nyilvános érdem-
osztályozással, amely a szorgalom jutalmazásának
különös dekórumot és súlyt kölcsönöz? To-
vábbi fönnakadásuk az érintett köröknek az
érettségi. E kell törölni. Hogyne. Legalább ke-
vesebb alkalmuk lesz a bukásra azoknak, akik
különböző középiskolák látogatása után egy-
szer csak az újságírás berkeibe menekülnek ri-
porternek. Lerázván a kevés iskolaport, nyo-
mába jó a főlemelő riport, amely egyébként
még a rossz szójátéknál is lesújtóbb hatása a
nyájas olyasóra.

Következik egy újabb száka a páholy-
lovagok szemében. A *klasszikaifilológia*. No,
— még itt lehetne szó anyag restingálásról,
aminthogy van is. De persze nem olyan érte-
lemben, hogy a klasszikus világról egy hangot
se halljon a diák. Am ők ezt akarják. S itt
aztán komikus szemforgatással mondogatják,
hogy a klasszikus ókoron keresztény szem-
pontból sincs mit építeni. Tagadhatatlan, hogy
ennek a kifogásnak van alapja. Hanem azért
ez sem állhat meg egészen. Hiszen a keresz-
tény nevelés a klasszikus kor hibáira minden
alkalommal amugy is rámutat. Persze az érem
másik oldalát sem hagyja láttatlaoul s emlé-
kezetbe vési mindazt, ami a rómaiak s görö-
gök világából a jellemképzés szempontjából
fontos és mellőzhetően s amiben már ott
előre veti fényét a keresztény kultúra.

Vajjon mit szólnának ezek a jámbor meg-
botránkozók, ha elébük tárnák a keresztény
pedagógusoknak gyakrabban hangoztatott azt
az óhaját, hogy amit a klasszikus-kor anyagá-
ból elvonnunk, pótoljuk a szentatyák nyelve-
zetének s az ő koruknak ismertetésével? No
hiszen akkor lenne még csak prűszkölés a mal-
terkanalas táborban!

Az életnek kell nevelni, mondják ők.
Félre a vizenyős idealizmussal. Nekik kézzel
fogható, reális élet kell, radikális reformokkal.
És, hogy mennyire az életnek nevelnek, bizo-
nyítják a már említett öngyilkosságok, hogy
mennyire reálisan nevelnek, mutatják: a sok
krach, szédelés, sikkasztás és hasonló jók, a
mik mind a liberális iskolaiban elsajátított
életprincipiumpok.

Hát igen, nincs szükség idealizmusra s
ezért nincs szükség a történelmi tanítására sem.
Hiszen ott csak háborúkról, hőstettekről hall a
tanuló. Minek az? Tanítsanak olyan dolgokat,
amiknek praktikus hasznát látja. Nem baj, ha
ez a tanítás az igazság rovására esik. A spa-
nyol inkvizíció, a pápák bünei, kolostorok rém-
meséi a reformáció korából, az enciklopedisták,
a nagy forradalom áldásos hatása, mind igen
hálás témák ebből a szempontból. Ezeket kell
pertraktálni a független morál szellemében.

Igy már most eljutunk odáig, amit leg-
először szeretnének mondani, mert legjobban
furja az oldalukat, egyelőre azonban csak nagy
szűr alatt tartogatják.

Mi szükség az iskolában a hittanra? Amint
kiküszöbölték az érettségi tárgyaiból, úgy kell
vele tenni az egyes osztályok tananyagá-
ban is.

Ad libitum talán még megmaradhatna,
mint teszem a szabadkézi rajz, vagy a mű-
ének, bár ezeknek igen sok praktikus hasznuk
van. A vallásoktatásnak természetesen nincsen.
Hogy is volna. Végezzék el otthon a szülők, ha
éppen akarják.

Eppen ebből a szempontból nagyon mind-
egy, keresztény-e a tanár, vagy zsidó, vagy
felekezeti. Minek a társadalmat már az i-ko-
lában ránevelni a felekezeti szeparációra!
Ugyanezért szükségtelen, sőt helytelen a há-
rompontos szellem ratio educationis szerinti a
tanulók vallási statisztikája. Igaz is. Mi szük-
ség azt tudni például, hány zsidó végző közép-
iskolát, hány igyekszik középiskolára s ami fő,
hány látogatja a katolikus pénzen fenntartott,
hazafias, buzgó szerzetes tanárok intézeteit.
Ebből a kérdésből tehát éppen olyan nebán-

virágot kell csinálni, mint minden egyebkől,
ami a zsidóság érdekeibe vág.

Az itt felsoroltak, sajnos korántsem me-
ritik ki azokat a rosszakaratu vádakot és ki-
fogásokat, amiket a keresztény pedagógia el-
len uton-utfélen emelnek ilyenkor az üzleti
szellem sajtójában.

Maguk ezek a tarthatatlan rágalomok,
amikből a főntebbiekben bőséges kivonattal
szolgáltunk, eléggé megadják a feleletet a cik-
künk elején fölvetett kérdésre. Keresztény köz-
életet, keresztény Magyarországot akarunk,
szükségünk van tehát keresztény iskolákra,
korszerű keresztény pedagógiával. El merjük
mondani, lelkiismeretlen szülő az, aki nem
fordít rá gondot, hogy jól megválassza az in-
tézetet, amelynek nevelő gondjaira bizza gyer-
mekét.

Egy cisztercita tanárunk mondotta nekünk
egyszer, aki szegény most már régen kint por-
lad egyik berlini temetőben.

— Megérdemeljük enőtől, hogy ezt a
talárt megbecsüljük egész életünkön ke-
resztül.

Valóban a jó intézet, a lelkiismeretes, is-
tentelő életre nevelő tanárt, jóra való tanítvá-
nya mindenkor hálátkodva emlegeti. Már a
szabadkőműves, szociáldemokrata professzorok-
ról másként fog vélekedni egykor tanít-
ványuk.

Hogy pedig a szülők a megbízható inté-
zetet minél jobban megismerhessék ehhez a
személyes tapasztalatokon kívül igen sok utba-
igazítással szolgálnak az értesítők.

Szükséges éppen azért, hogy ezek az
értesítők az iskolai év hü tükrét adják.

Miután pedig mi az iskolai évkönyveket
ilyen szempontból nézzük, nagyon természe-
tes, hogy azok ismertetésénél a főntebbiekben
lefejtett irányelveket kívánjuk szem előtt
tartani. Amikor tehát az egyes intézetekből az
értesítők ismertetése kapcsán irunk, *egészen azt*
a szisztémát fogjuk követni, amelyet régebben
két esztendőn keresztül alkalmaztunk az ország
középközlőinek jelentékeny kontingenciát is-
mertetve a manap legelterjedtebb fővárosi
katolikus napilap hasábjain Személykultuszt
nem üzünk, ellenszenv sem vezet bennünket.
Ami érdemes, mindenütt megdicsérik, ami
gáncsolni való, mindenütt ráolvasunk. Külö-
nös alaposággal kezeljük pedig a *katolikus*
intézeteket a keresztény társadalom jól fölfogott
érdekeiben.

Hátralevő két cikkünkben a *katolikus*
intézetekről, majd a végezetül az *állami községi*
iskolákról emlékszünk meg részletesen.

El kellett ezeket mondanunk eljárában,
nehogy félreértessünk.

Most pedig lássuk hát azokat a kéréket,
kereszteket az értesítőkből.

**A nagyváradi kir. r. kath. tanítókép-
zőben** az 1906—7 tanévben a javítóvizsgálat
1906 szept. 3 án délelőtt, a fölvetel az I. év-
tolyamra 1906 szept. 3 án délután, a beiratás a
II. és III. évfolyamra szept. 4 én, a magántanu-
lók osztályvizsgálata szept. 6, és 7-én tartatik.
Az ünnepélyes Veni Sancte szept. 8 án lesz.

Az I. évfolyamra oly ép testű ifjak vétet-
nek föl, kik él-tük 14 évét betöltötték, zenei
hallással bírnak, s a gymnasium, r. ál, vagy pol-
gári iskola négy alsó osztályát elvégezték. A
keresztlevél, orvosi és védhímlő ojtási bizonyít-
vány b-mutatandó. Jóviseletű, szorgalmas, va-
gyontalan növendékek havonként némi segély-
ben részesülnek. Minden növendék köteles ma-
gát hegedűvel ellátni.

Nagyvárada, 1906 aug. 4.

Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

Vasutasok választmányi ülése. A
magyar szent korona országaiak vasutas szö-
vetsége nagyváradi kerületének választmányi
tagjait felkérjük, hogy folyó hó 10-én d. u.
6 órakor (pénteken) a pályaudvari iskolaterem-

ben tartandó választmányi ülésen megjelenni
sziveskedjenek. Tárgysorozat: 1. A fogyasztási
szövetkezet előkészítő bizottságának jelentése.
2. A vigalmi bizottság jelentése. 3. Siebert
Emil tagtárs beadott indítványának tárgyalása.
4. Indítványok: Dr. Bodor Károly, elnök. Géher
Pál, titkár.

A kishivatalnokok értekezlete. Már
megemlékeztünk arról a mozgalomról, melyet
a kishivatalnokok indítottak, hogy erejüket
összesítve megalakítsák körüket, hol sérelmei-
ket orvosolhatják s ahol szórakozhassanak. A
kishivatalnokok, kik oly tekintélyes számot
tesznek a társadalomban, eddig is léteztek de
róluk csak a munka beszélt. Oket a nagyhi-
vatalnokok mint gépnek kerekeit csak munkájuk-
ról ismerték, amugy pedig el voltak rejtve s
nem tudott róluk senki. Most e mozgalom ál-
tal összesíteni akarják erejüket az egyesüle-
tükben. Az eddigi jelentkezések után *ma*
vasárnap gyűlést fognak tartani az Európa
szállodában délután 3 órakor. E gyűlésen a
már beiratkozottakon kívül szívesen látja a
rendezés az értekezlet iránt érdeklődő vendé-
geket is.

A Református Kör. Ma, vasárnap dél-
előtt 11 órakor tartja a Református Kör ünne-
pélyes megnyitását, melyre a kör tagjait ezuton
hívja meg az intézőség.

**Önkéntes tűzoltó egyesület Derecs-
kén.** A derecskei polgárság a tűzbiztonság
megerősítése céljából mozgalmat indított és
elhatározta, hogy önkéntes tűzoltóságot szervez.
Az elkészített alapszabályokat a derecskei fő-
szolgabíró most küldte be az alispánhoz, hon-
nan jóváhagyás végett a miniszterhez lesz fel-
terjesztve.

MULATSÁG.

Háziestély. A Katolikus Legényegylet
háziestélye augusztus havában ezuttal nem első
vasárnap, hanem második vasárnap, aug. 12-én
lesz megtartva az egylet helyiségében.

Református dalestély. A nagyváradi
ujvárosi ev. ref. egyházi énekkar a »Reformá-
tus Kör« ünnepélyes megnyitása napján 1906.
évi augusztus hó 5-én, azaz ma vasárnap a
Sport-téren, (kellemetlen idő esetén a sport-téri
pavilonban.) a »Református Kör« könyvtára
javára táncszal egybekötött zártkörű Dalestélyt
rendez. A fényes sikerének ígérkező dalestély
kezdeté 8 órakor lesz. Belépő-díj személyen-
ként 1 korona.

TÁVIRATOK.

Katonai diktatura.

Budapest, augusztus 4 (Saját. Tud. Táv.)
Párisból jeletük: Az általános sztrájk izesztő
mévben terjed. Kedden az összes munkaágak-
ban életbe lép a sztrájk, sőt az egész hadsereg
általános felkelés küszöbén áll. A kormány az
általános sztrájkra és a katonai zendülésekre
katonai diaktaturával készül válaszolni. A dik-
tatura élére Mihájlovcics Miklós uagyherceg van
kiszemelve.

A milánói kiállításról.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
Milánóból jelentik, hogy a kiállítási bizottság
elhatározta hogy a leégett pavillont rögtön
felépitik. Milánó város nagy összeggel hozzá-
járul az építéshez. A kárt még nem lehet
megállapítani, 16—15 millió lirára becsülik.
Viktor Emánuel király a tüzről részletes jelen-
tést kért.

Milano, aug. 4. A tűzkatasztrófa által
okozott kár 15 millió líra. Ebből 6 millió a
magyar, a többi az olasz iparművészetre esik.
A kiállított tárgyaknak alig a fele volt bis-
tosítva.

Budapest, augusztus 4. (Saját tud. táv.) Milánóból jelentik: A kiállítás magyar osztályán az épületek mind elhamvadtak. A műkincsek-ből alig 5000 korona értékűt tudtak kapkodva megmenteni. A zsarátnak még mindig lánggal ég. Az odavesztett műkincsek értéke 508 ezer korona, ebből biztosítva volt 275 ezer korona érték.

NYILTTÉR.

Ma vasárnap délelőtt 10-től 1-ig a

Bazár vendéglő

kerthelyiségében
a 37-ik gyalogezred zenekara
hangversenyt rendez.

Kérjük a n. é. közönség eddig irányunkban tanúsított b. pártfogását.

Tisztelettel

Szauer és Dolgos,

1641.

vendéglősök.

KÖZGAZDASÁG.

A kamara évi jelentése.

A magyarországi kamarák évi jelentései mindig hű képét mutatják kerületük közgazdasági viszonyainak s ezért igazi tükrök gazdasági közállapotainknak.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara jelentése az 1095. évről most jelent meg csinos kötetben. Ezuttal is becses adatokat tartalmaz különösen iparunk és kereskedelmünkre vonatkozólag s mindenütt rámutat azokra a tényezőkre, amik iparunk és kereskedelmünk fejlődését előmozdították, vagy azok haladását, fellendülését akadályozták.

Az általános részen kívül, amely mintegy összképét nyújtja mult évi közgazdasági állapotainknak, a részletek felölelik a mezőgazdasági termékekkel való kereskedést, a kertészeti termények bor- és gyümölcs kereskedést, az állattenyésztést, az ipari készítményekkel való kereskedést, az ipart, szakonként is; a szakoktatást, a pénz- és hitelügyet s a közlekedést.

A kitünően szerkesztett jelentés dr. Sarkadi Lajos tükör szaktudott tollát és szaktudását dicséri.

Az érdekes jelentés bevezető általános része a következő:

Az 1905 év gazdasági jelenségei sanálatosan igazolták az azt megelőző évről adott jelentésünkben hangsúlyozott ama felfogásunkat hogy hazai közgazdasági érdekeink szándékos félreismérése nélkül a külföldön vámterület létesítése immár alig odázható el. Ama jelenség tudniillik, melyet már az 1904 évről megöröszítettünk s mely Ausztria gazdasági életének általában a vállalkozási kedv fokozatos fellendülése által, új erőt adott, az elmúlt évben fokozódott Ausztriára nézve.

Az elmúlt év kedvezőbb terméseredménye miatt megjavult kereseti alkalmak a lakosság fogyasztók pesszégét emelték; ezen körülmény, kapcsolatosan a majdnem egész éven át de mindenestre tartósan jelentkező pénzolcsóság, Ausztriában a gazdasági tevékenységet,

dacára az ott is állandóan zavart politikai viszonyoknak, annyira fellendítette, hogy az múltán tekinthet bizalommal fejlődésének újabb periódusa elé. Ugyanezen tényezők hatása hazai közgazdasági életünkre majdnem ellentétes eredményeket hozott létre, de mindenestre és kétségen kívül eredményezte azt, hogy feltűnővé és láthatóvá tegye, mily ellentétesek közgazdasági érdekeink Ausztria közgazdasági érdekeivel.

A közös vámterület fenntartásának feltételével kötött kereskedelmi szerződések által megszerzett közgazdasági bizonyosság Ausztriának — a vámkülföldön mindenütt tagasztalt magas védvámok beállítása és az ezekkel szemben szerződésileg alig figyelmet érdemlő lekötések mellett is — megteremtette az alapot arra, hogy egy a belforgalom, mint a kivitel terén az egész elmúlt év alatt állandó és kedvező elhelyezést biztosítson egyre elénkebbé fokozódó termelésének.

Ugyanez a körülmény hazai közgazdasági viszonyainkra semmi élénkítő befolyással nem volt, sőt mezőgazdasági és ezzel kapcsolatos termelésünkre is hátrányosabb helyzetet hozván létre, ipari és kereskedelmi forgalmunkat, Ausztria fojtogató versenyével szemben, az eddiginél is kevésbé ellentállóvá tette.

E vigasztalan helyzetet még sötétebbé árnyalta az a politikai zűrzavar, mely a lefolyt évben a kibontakozás reménye nélkül nehezített közviszonyainkra s ezek közt leginkább az ipar és kereskedelemre. A rég nem tapasztalt olcsó tőke, mely máskor sem siet hazánkban az ipar és kereskedelem alimentálására, jelentésünk évében ettől majdnem teljesen visszahúzódott. A politikai bizonytalansággal versenyre kelt a gazdasági bizonytalanság és csakis hazánk gazdasági imponáló és erejének köszönhetjük, hogy gazdasági szervezetünk annyi megpróbáltatást kibírt s azoknak sulya alatt össze nem roppant.

Az ország gazdasági csüggedését tünteti fel kamarai kerületünk gazdasági képe is, bár különleges helyzetek és viszonyok itt ott el is oszlatták ezen a területen a csüggedés elerőnyező hatását és közrehatóttak abban, hogy az alább részletesen megismertetésre kerülő közgazdasági viszonyainkról szóló előadásunk ne csupán siralmakból alakuljon ki.

Két országos, közgazdasági viszonyainkra elhatározóan befolyó jelenség a mult év folyamán kamarai kerületünkben is erősebben éreztette hatását: a munkás mozgalmak és a ki-vándorlás volt e két egymással kapcsolatos jelenség. A munkásmozgalmak ezuttal nem maradtak meg kizárólag a bérbarokk mezején, hanem politikai jellegűt öltve, kapcsolatosan politikai célokat is szolgáltak és különösképpen az általános egyenlő községenkénti tükös választó jog propagálására irányultak. Ezen, bármely célzattal is mind sűrűbben a termelés folytonosságát zavaró mozgalmak, gazdasági vonatkozásaikban legalább, a munkaadókban is mindinkább nem csak az egyöntetű eljárás vágyát keltette fel és ennek folytán őket a szervezkedés megkezdésére ösztönözték, de egyben komolyabb jellegű ösztályharc kidomborodását is mutatták.

A kivándorlás sajnálatos okairól felesleges nek veljünk bővebben szólni, s csupán megöröszíteni érezzük böltelességünknek azt a tény, hogy míg eddig ritka események között tartozott kamarai kerületünkben a kivándorlás addig a lefolyt évben a kamara területéről mintegy ezer engedély alapján legalább is ezerötzszázra tehető az engedélyvel kivándorló lakosok száma, a kikhez még az engedély nélkül kivándorlottak szintén figyelmet érdemlő száma hozzá adandó.

Megváltoztatott nagyvásári idő. A kereskedelmi miniszter tegnap leiratilag értesítette Biharvármegye alispánját, hogy Nagybárdon augusztus 15-én tartatni szokott országos vásárt a nagybárdi lakosok kérelmére augusztus 18-ára tette át.

Ertéktőzsde.

Budapest, augusztus 4.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678	—
Magyar hitelrészvény	— — —	796	—
Leszámitoló bank	— — —	506	—
Rimamurányi	— — —	525	—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670	—
Közúti vasut	— — —	594	—
Városi villamos vasut	— — —	327	50

A gabonátőzsde határideje

Budapest, augusztus 4.

Buza okt. ápr.	— — —	14 76	— 14 78
Rozs okt.-re	— — —	12 40	— 12 42
Tengeri augusz. 1906	— — —	1248	— 12 50
Zab ápr.-ra	— — —	—	—
Repeze aug.-ra	— — —	32 50	— 32 70

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 aug. 4-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	113	—
Magyar koronajárdék 4%	— — —	95	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	85	20
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	95	40
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	98	—
Magyar gyermekny sorsjegy-kölesön	— — —	207	—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	155	—
Osztrák járdék papirban	— — —	99	50
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100	25
Osztrák korona járdék	— — —	117	80
Osztrák járdék aranyban	— — —	99	45
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1	59
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17	10
Magyar hitelbank részvény	— — —	802	—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	666	—
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — —	661	50
Német birodalmi márka	— — —	19	10
London vista	— — —	117	35
Páris vista	— — —	24	20
20 márkás arany	— — —	95	50
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	23	46

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Iszákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból.

Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható, az ivó tudta nélkül.

A COZAPORNAK az a csodálatos hatása, hogy ellenszenvenessé teszi az iszákosnak a szeszes italt. **A COZA** oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki s sok ezer férfit a szegény és becstelenségtől mentett meg, kik késsőbb józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra és szerencséjéhez segített és sok ember életét számos évvel hosszabbította meg. Az intézet, mely a valódi, világhírű **Cozapor** tulajdonosa, mindazoknak kik kívánják, egy próba adagot és egy köszönő írással telt könyvet díj és kötségmentesen küld. **A Cozapor** teljesen ártalmatlan voltáért szavatolunk. Magyarul levelezünk. 1656

COZA INSTI. UTE, 82, Chancery Lane, London 511. (Anglia)

Levelek 25, lapok 10 fillérrel bérmentesítendő

Új műterem.

Zsunk Pál helybeli fényképész nagy fényképészeti műtermét Szent János utca, 72. szám alatt, dr. Kazay-ház megnyitotta.

Tisztelettel értesitem a helybeli s vidéki t. közönséget, hogy fényképészeti műtermemet pesti mintára rendeztem be, s a következő árak mellett dolgozom:

12 drb visit fénykép vagy Matkép	7 kor.
12 > cabinet >	15 >
12 > Makart >	15 >
12 > Nagy Mak. >	22 >

10 frton felüli megrendelésnél egy életnagyságu mellképet adok ajándékba. Műkedvelő (Amateur) fényképészek részére ingyen oktatást nyujtok, s mindenféle friss vegyszert árusítok tisztán el — s részükre felvállalok mindennemű kidolgozást. — A n. érdemű t. közönség b. pártfogását kéri, teljes tisztelettel

Zsunk Pál,

fényképész.

Baross-utca 69—sz. házban egy 4 szobából álló modern uri lakás fürdő szobából s mellékhelyiségekkel valamint ugyanott egy udvari magtár s aszfaltozott pincehelyiség

1906 november 1-től kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál **Kossuth Lajos 4 sz.**

Egy-két jó családból való.
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Ügyes
lapkihordónó

felvétetik a
"TISZÁNTUL., kiadóhivatalában"

Telefon 458. sz.

Alapított 1861 ben.

Teljes lakás, szálloda, kávéház
és fürdőberendezések műipari vállalata.

Saját készítésű olcsó, modern, matt és fényezett

bútor és kárpitos munkák

elegáns háló, ebédlő, salon és uriszoba berendezések, valamint egyes asztalos és kárpitos butordarabok jutányos gyári árban, kezességgel.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Tisztelettel:

WALLERSTEIN FERENC.

Saját műhely. Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Hirdetések

jutányos áron

felvétetnek

a

"TISZÁNTUL,"

tisztítószer

1804. mindenféle
sárga és fekete cipőnek

Különösen ajánlható

Boxcalfs-, Oscaria-,
Chev- és Laxnareck-
cipőknek.

BÉCS, 'X.II

Kérjen
csak
Selle & Kary's

FREDIN

Legjobb

NAGYVÁRADI középiskolai internátus,

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Etek-féle házban, (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én,

gimnáziumi, reáliskolai és felső kereskedelmi
tanulók részére

internátus fog megnyilni.

Egyenkénti tanítás nevelő-tanárok vezetése és felügyelete alatt. Szigorú korrepetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Francia társalgás az intézet francia születésű tanár-nevelőjével. Zeneoktatás megbeszélés szerint.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatót kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kivel értekezni lehet naponként 9-től 12-ig.

Nagyvárad, 1906. június 18.

DÉNES PÁL,

intézettulajdonos és igazgató.

1686. a.

Árverési hirdetemény.

Alulírott közhírré teszem, hogy a város tulajdonát képező Laporta malom bérletére 1906. augusztus hó 30-ik napján d. e. 10. órakor a városház bizottsági termében nyilvános árverést tartok: kikiáltási ár 2840 korona évi bér és a feltételekbe körvonalozott mellék szolgáltatások. — A bérleti idő 1906. évi október hó 1-én veszi kezdetét s tart hat egymást követő éven át.

A bánatpénz 710 korona.

Árverelni szóval vagy írásbeli zárt ajánlat útján lehet, árverelőkhöz tartoznak a meghatározott bánatpénzt az árverés alkalmával kész pénzben vagy óvadékképes érték papirokban az árverelő küldöttség elnökének kezébe letenni, — illetve zárt ajánlatot tevők azt 1 koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlatukhoz csatolni.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig adhatók be alulírott kezébe.

Árverelőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Árverelőkhöz annak elismeréséül, hogy az árverési feltételeket ösmerik s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják az árverés megkezdése előtt aláírni, illetve zárt ajánlattevők ezen körülményt az ajánlatba világosan kitenni kötelesek. — Az árverési feltételek alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad, 1906 évi augusztus hó 2-án.

Komlóssy József,
mint az árverési küldöttség
elnöke.

Telefon 695. Telefon 695.

Eigner Ede és Társa Kobrak cipők

gyári raktára.
Nagyvárad Bémer-tér.

Csinos jó és elegáns női férfi és gyermek cipő különlegességekben folyton

u j d o n s á g o k.

Szíves pártfogást kér kiv. tisztelettel

Eigner Ede és Társa.

Vidéki és helybeli telefon 695.

Dr. POLITZER JAKAB

szanatóriuma és vizgyógyintézete

Telefonszám 639. — Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 7. sz. — Telefonszám 639.

Bejáró és bennlakó betegeknek egész éven át nyitva.

Vizgyógyászati, villanygyógyászati, szénsavas, törpefenyő, ásványtűrdők, forrólégkezelés, gőzszekrény, póstyén-izsapkúra. Inhalatók. Vibrációs massage. Hízoló és soványító gyógymód.

JAVALLVA: Idegesség minden neme, gyomor-, bél-, szív-, tüdő-, légzőszervek betegségeinél. Izületi-, izom- és idegesúznál.

Kitünő gyógyeredmények — Állandó orvosi felügyelet. — Olcsó árak.

PENZIO (lakás, ellátás) naponta 5 és 7 korona.

Prospektussal és felvilágosítással szívesen szolgál

Dr. Politzer Jakab

az intézet tulajdonosa és vezetője.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értékesebb és erősebb izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 24 watt fogyasztással. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, homályos (matt), színes fényképező lámpák és másféle izzólámpa körtékességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyerekeknek 10 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett vilámpák

kaphatók a villamos mű igazgóságának elváltóján

villamosvilágítási

és eredetileg berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, vilámpák kezelését, hozzávaló szerszámok szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett. Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kívánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

kézmű és női divatáruraktár Nagyvárad, Olaszi, Fő-u. Bazár épület.

Nagyvárad egyik legnagyobb áruháza.

Óriási mennyiségben érkeztek meg sima és mintázott **GRENA DINOK** ruhákra. R mek **CSPKE SZÖVETEK** ugyszinte szép Madaira **himzett csipkeszövetek** blousokra. Továbbá himzett batist és vászonruhák. Valamint toll és vászoncsipkék és betétek.

Az amerikai áruház árai utólérhetetlenek.

Pénz!

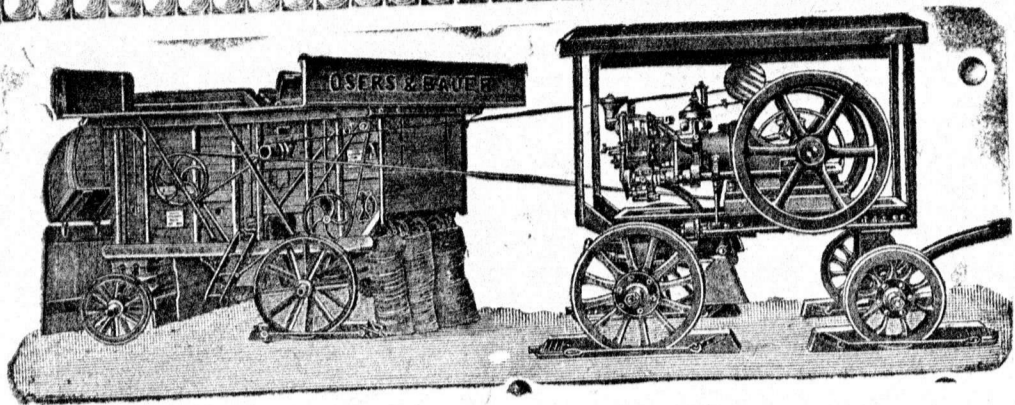
Olcso
töketörlesztéses
kölsönöket

10-75
évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölsönöket kicserél (convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlök, földbirtokok örök árban való **adás-vételét** vagy **bérlését** a legsikeresebb eredménnyel közvetíti.

Földbirtokok parcellázását saját költségére elvállalja és finanszírozza

Faludi Ignác,
volt takarékpénztári titkár
bankbizományi és hitelfogalmi irodája.
Nagyvárad, Mészáros-u. 2. sz.
Telefon szám 424.

Osers és Bauer motorgyára
Budapest, Podmaniczky-utca 18.
Benzinlokomobilok.

Előző zslályn gyártmány. Kedvező fizetési feltételek.
Üzemköltség 1-2 fillér.

Szivógáz-motorok.

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.
Ezernél több gép van üzemben.

Vasöntőde
Nagyváradon.

Van szerencsénk a t. közönség tudomására hozni, hogy
Tátray és Klier cég alatt
egy a mai kor vivmányaival felszerelt
VASÖNTÖDÉT nyitottunk.

melyben mindenféle vasöntések, gépalkatrészek gyorsan, jól és olcsón öntetnek. — Tisztelettel

Tátray Sándor és Klier Alajos Nagyvárad, Teleky-utca 35.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár“

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói
370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. **Tanonc internátus** 24 belakó, 18 bejáró tanonc.

Készítünk kizárólag **kézimunkával a legfinomabb**

Férfi-, női
és gyermek-

cipőket, csizmákat

s legtartósabb kivitelben
... francia, angol és
amerikai szabás szerinti s ezeket:

eredeti gyári szabott árakon

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban (volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási üzletünkben árusítjuk.**

Különleges lábbelik katonatisztek, gazdászok, vasuti és postatisztek, csendőrök és pénzügyőrök részére.

